

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра професійної патології і функціональної діагностики та
фтизіопульмонології

Силабус вибіркової навчальної дисципліни
«Позалегенові форми туберкульозу»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити. Семестри: IX-X. 5 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра професійної патології і функціональної діагностики та фтизіопульмонології Одеса, вул. Французький бульвар 40. Державний заклад спеціалізований (спеціальний) санаторій «Аркадія» МОЗ України.
Викладач (-і)	Мацегора Н.А., д.мед.н, професор кафедри. Доценти: к.мед.н. Шпота О.Є., к.мед.н. Капрош А.В., Асистенти: Омелян Л.П., Зайцев А.С.
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Зайцев Андрій Сергійович, 093-144-81-06 Капрош Антоніна Вікторівна, відповідальна за СНТ кафедри 068-56-45-037 E-mail: kaftub@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 17.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи Онлайн - консультації: з 15.00 до 16.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни – заходи з організації виявлення, діагностики, диференційної діагностики, лікування та профілактики позалегеневих форм туберкульозу.

Пререквізити і постреквізити дисципліни (місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити: українська мова (за професійним спрямуванням), іноземна мова (за професійним спрямуванням), латинська мова та медична термінологія, медична біологія, медична та біологічна фізики, біологічна та біоорганічна хімія, анатомія людини, гістологія, цитологія та ембріологія, фізіологія, мікробіологія, вірусологія та імунологія; основи біоетики та біобезпеки, патоморфологія, патофізіологія, рентгенологія, фармакологія, пропедевтика внутрішньої медицини, пропедевтика педіатрії, радіологія, гігієна та екологія.

Постреквізити: внутрішня медицина (пульмонологія, ендокринологія), хірургія, отоларингологія, неврологія, інфекційні хвороби, епідеміологія, педіатрія, дитячі інфекції, загальна практика (сімейна медицина).

Мета: оволодіння комплексом знань, вмінь, навичок своєчасної діагностики, диференційної діагностики, лікування та профілактики екстрапульмональних форм туберкульозу, особливостям перебігу туберкульозу у ВІЛ-інфікованих хворих, що має підвищити якість лікування та/або попередити формування ускладнень.

Завдання:

- 1) оволодіння знаннями щодо стану і перспективи фтизіопульмонології на сучасному етапі;
- 2) набуття навичок і вмінь стосовно патогенезу, клініки, діагностики, лікування і профілактики позалегеневих форм туберкульозу;
- 3) ознайомитися з сучасними підходами до діагностики і лікування туберкульозу при коінфекції туберкульоз/ВІЛ;
- 4) вивчити основні групи препаратів, які застосовуються при лікуванні туберкульозу у тому числі лікарсько-стійкого туберкульозу;
- 5) Засвоєння алгоритму дій сімейного лікаря у своєчасній діагностиці та лікуванні хворих на туберкульоз й контролі за режимом прийому протитуберкульозних хіміопрепаратів.

Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати: Етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування, профілактику позалегенових форм туберкульозу.

Вміти:

1. Опанувати вміння діагностувати різноманітні клінічні форми туберкульозу;
2. Удосконалити навички і вміння для діагностики і диференціальної діагностики позалегенового туберкульозу;
3. Опанувати знання з лікування та профілактики позалегенового туберкульозу;
4. Оцінити особливості патогенезу, клініки, діагностики, лікування і профілактики туберкульозу нервової системи, кишок, очеревини, брижових лімфатичних вузлів (мезаденіт), кісток і суглобів, сечових і статевих органів, шкіри і підшкірної клітковини, ротової порожнини, периферичних лімфатичних вузлів, ока, інших органів.
5. Трактувати фактори ризику та прогнозувати виникнення ускладнень лікування;
6. Трактувати результати лабораторного та інструментального досліджень;
7. Засвоїти навички діагностики можливих побічних реакцій (ПР) протитуберкульозних антибактеріальних препаратів та алгоритм дій лікарів при організації допомоги хворим у випадках ПР при лікуванні ТБ;
8. Засвоїти основні профілактичні заходи у виникненні ускладнень перебігу легеневого та позалегенового туберкульозу;
9. Набути навичок і вмінь для оформлення результатів лікування у відповідній медичній документації;
10. Демонструвати формування морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим, а також принципами фахової субординації у фтизіатрії.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі семінарських занять (30 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Методи навчання:

Семінарські заняття розкривають проблемні питання відповідних розділів дисципліни. Вони можуть проводитися у наступних формах: семінар-лекція, семінар-дискусія, семінар-круглий стіл, семінар-консультація, семінар-практичне заняття (із затосуванням усного та письмового опитування, вирішення тестових завдань, розв'язування ситуаційних задач).

Самостійна робота здобувачів (СРЗ) з активною консультацією викладача (під час самостійної роботи здобувачи опановують навчальний матеріал наступного практичного заняття. На консультаціях здобувач може отримати відповіді на складні питання теми).

Зміст навчальної дисципліни

- Тема 1. Організація медичної допомоги хворим на туберкульоз: виявлення, діагностика, лікування, профілактика, диспансерний нагляд.
- Тема 2. Загальні принципи лікування туберкульозу. Антимікобактеріальні препарати.
- Тема 3. Стандартні режими лікування хворих на туберкульоз. Критерії вилікування хворих на туберкульоз. Поняття про хіміорезистентність.
- Тема 4. Позалегеневі форми туберкульозу. Класифікація та механізми розвитку.
- Тема 5. Туберкульоз нервової системи.
- Тема 6. Туберкульоз кісток і суглобів.
- Тема 7. Туберкульоз сечових і статевих органів.
- Тема 8. Туберкульоз кишок, очеревини, брижових лімфатичних вузлів (мегаденіт).
- Тема 9. Туберкульоз шкіри і підшкірної клітковини, ротової порожнини.
- Тема 10. Туберкульоз периферичних лімфатичних вузлів.
- Тема 11. Туберкульоз ока.
- Тема 12. БЦЖ-вакцинація.
- Тема 13. Туберкульоз/ВІЛ-інфекція.
- Тема 14. Контроль, моніторинг та ведення побічних реакцій на протитуберкульозні препарати.
- Тема 15. Клініко-лабораторний та інструментальний моніторинг за якістю лікування.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Фтизіатрія : підручник / В. І. Петренко, Л. Д. Тодоріко, Л. А. Грищук [та ін.] ; за ред. В. І. Петренка. Київ : Медицина, 2018. 471 с.
2. Актуальні питання фтизіатрії: посібник / Д. Г. Крижаноський, В. А. Фрейвальд, Н. А. Марченко (та ін.). Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2017. 155 с.
3. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію ТБ/ВІЛ / В. І. Петренко, М. Г. Долинська, О. М. Разнатовська. К. 2015: ДКС Центр. 112 с. URL: http://tb.ucdc.gov.ua/uploads/files/usaaid_170x240_fp_new.pdf

Додаткова:

1. Профілактика туберкульозу. Навчальний посібник для студентів і лікарів-інтернів ВНМЗ IV рівня акредитації та лікарів / В. І. Петренко, М. Г. Долинська, А. В. Александрін, В. В. Петренко. Київ: 2 Print, 2017. 88 с. URL: <http://tb.ucdc.gov.ua/uploads/files/prophilaktica.pdf>.
2. Ведення побічних реакцій під час лікування хворих на туберкульоз та коінфекцію (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД) (методичний посібник для лікарів) «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г. Яновського НАМН України». Київ, 2016. 80 с.
3. Туберкульоз кісток та суглобів : метод. рекомендації для студентів і лікарів-інтернів ВНМЗ IV рівня акредитації / Н. А. Мацегора, О. Я. Лекан, Л. П. Омелян [та ін.]. Одеса : ОНМедУ, 2018. 24 с.

4. Позалегеневий і міліарний туберкульоз у хворих на коінфекцію ТБ/ВІЛ / В. І. Петренко, М. Г. Долинська, О. М. Разнатовська. К. 2015: ДКС Центр. 112 с. URL: http://tb.ucdc.gov.ua/uploads/files/usaid_170x240_fp_new.pdf
5. Дужий І. Д. Кістковий туберкульоз – причина інших форм туберкульозу/ Дужий І. Д., Бондаренко Л. А., Олещенко В. О.//Туберкульоз. Легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. 2016. №4. 65 – 67 с.
6. Фещенко Ю.І. , Ільницький І.Г. Туберкульоз позалегеневої локалізації. Київ, 2016. 378 с.
7. Global tuberculosis report 2019 (WHO/CDS/TB/2019.15). Geneva, World Health Organization. 2019 URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329368/9789241565714-eng.pdf>
8. Наказ МОЗ України № 530 від 25.02.2020 р. «Стандарти охорони здоров'я при туберкульозі».URL:https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/Nakaz_MOZ_vid_25.02.2020_530_Standarty_medopomogy_pry_TB.pdf
9. ТУБЕРКУЛЬОЗ Клінічна настанова МОЗ України, заснована на доказових даних № КН 2021-530 від 17.11.2021. URL: <https://www.dec.gov.ua/mtd/tuberkuloz/>
10. Наказ МОЗ України № 287 від 01.02.2019 р. «Про затвердження Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-19#Text>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю:

На кожному семінарському занятті застосовуються наступні методи поточного контролю:

- 1) Усна відповідь на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми.
- 2) Розв'язування ситуаційних задач.
- 3) Вирішення тестових завдань за темою.

Критерії поточного оцінювання на занятті:

«5»	Студент вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпритації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Студент добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпритації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.

«3»	Студент недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Студент не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворої дитини та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Форми і методи підсумкового контролю: залік, виставляється здобувачу, який виконав усі розділи освітньої програми вибіркової дисципліни, приймав активну участь у семінарах, має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Можливість і умови отримання додаткових (бонусних) балів: не передбачено.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота передбачає підготовку до кожного практичного заняття.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка, фонендоскоп.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.